

УДК 78.071.1(477)

Походзей П. І.

ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО І ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОПЕРНОГО ТЕАТРУ В ОПЕРНІЙ СТУДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

Розглянуто стан українського оперного мистецтва в сучасних умовах, обґрунтовано взаємозв'язок перспектив розвитку жанру та ефективної підготовки фахівців для оперної сцени (акторів-співаків, оперних режисерів) в Оперній студії Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Наголошено на необхідності оновлення театральних форм та художньо-виражальних засобів, орієнтації на найкращі зразки української класичної опери, на оновленні оперних традицій, які формують мотивацію до розвитку сучасного музичного театру. На прикладі роботи Оперної студії актуалізовано проблеми, пов'язані з підготовкою фахівців співаків-акторів. Молоді режисери формують сучасний репертуар, вдаються до творчо експериментування. Для них важливим є професійне розуміння логіки сучасних стильових і жанрових пошуків, знання досягнень національних оперних шкіл, театральних систем, характерних для світового оперного театру. Творча молодь не обтяжена кон'юнктурою і традиціями великої оперної сцени, вільна у своєму творчому експериментуванні, у доборі для постановки сучасних, модерних прийомів і засобів, не зазнає диктату традиційного оперного репертуару. Саме тому молоді оперні режисери зорієнтовані на сучасне прочитання класичних творів оперного мистецтва. Оперний театр прагне резонувати із сьогоденням, бути в діалозі із сучасністю.

Ключові слова: музично-театральне мистецтво, співак-актор, оперний режисер, Оперна студія НМАУ ім. П. І. Чайковського.

Проблеми функціонування українських оперних театрів в умовах сьогодення є надзвичайно актуальними і потребують глибокого аналітичного осмислення фахівцями у галузі музично-театрального мистецтва. У найближчій перспективі на сучасний оперний театр покладаються великі завдання, оскільки саме він «має повніше, всебічніше й точніше виявляти свою інтегральну ідейно-виховну функцію, тобто комплексно впливати на особистість, її почуття й світогляд, формувати духовний світ людини»¹.

Мета статті – розглянути актуальні питання українського оперного мистецтва в сучасних умовах, виявити залежність перспектив розвитку цього жанру від ефективності підготовки фахівців оперної сцени (акторів-співаків, оперних режисерів) на прикладі Оперної студії Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Характерним для сучасного українського оперного театру є постійний пошук шляхів оновлення театральної форми та художньо-виражальних засобів. Поширена думка, що оперний театр на цьому етапі потребує збагачення оперної сцени досягненнями сучасного драматичного театру. Окрім цього, майстри оперного мистецтва

¹ Мамчур І. А. Нотатки про літературу з питань оперного мистецтва URL: <http://ukr.sovfarfor.com/teatr-kno/415-notatky-literaturu-pytan-opernogo-mystectva.html> (дата звернення: 10.09.2014).

мають усвідомлювати творчі перспективи, прагнути творчого розвитку, оновлення й збагачення національних і класичних традицій. Відомий учений, дослідник оперного мистецтва Ю. О. Станішевський наголошував: «Сучасність на оперній сцені виявляється не тільки в темах і сюжетах, а й у загальному ідейно-художньому рівні вистав, у якісно нових мистецьких завданнях, що постають перед режисерами й диригентами, співаками-акторами й художниками-декораторами»¹.

Послаблення ролі оперного театру в українському суспільстві припадає на період кінця ХХ та початку ХХІ століть. Як свідчать мистецтвознавці, протягом останніх десятиліть помітні значні перешкоди на шляху подальшого розвитку в Україні музично-театрального мистецтва. Серед них – незначна кількість нових постановок і майже цілковита відсутність збагачення репертуару провідних оперних театрів країни новими оперними та балетними творами сучасних українських композиторів. Причина такого стану – брак державного фінансування оперних театрів, що унеможливорює будь-які спроби налагодити репертуарну політику, орієнтовану на сучасну глядацьку аудиторію. Цим значною мірою зумовлені одноманітність репертуару оперних колективів, а також посилення кризи музичного театру загалом. Не сприяє налагодженню належної роботи оперних театрів й зацікавлення сучасників, особливо молоді, масовою культурою, спричиняючи відчутне зниження загального культурного рівня.

У тісній взаємодії з музично-театральним життям Києва та України здійснює свою діяльність Оперна студія Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, яка є одним із мистецьких центрів столиці. На її сцені здійснюються сучасні нові постановки як визнаних класичних, так і сучасних оперних вистав, надаючи змогу продемонструвати своє виконавське мистецтво визнаним майстрам і талановитій молоді.

Найважливіші завдання керівництвом Оперної студії і її творчого колективу – виховати високопрофесійних співаків-акторів, диригентів, хормейстерів, режисерів музичного театру. Власне, з цією метою і було створено оперну студію 1938 року. Передувало появі Оперної студії в Київській консерваторії відкриття і плідна робота оперного класу, у якому працювали видатні педагоги того часу. Біля витоків Студії стояли диригенти – В. І. Пірадов, В. О. Дранишников, М. Г. Гончаров; режисери – О. О. Колодуб, Ю. Я. Лішанський, М. Л. Чемезов та інші. Ще в оперному класі Київської консерваторії були успішно здійснені постановки опер «Чіо-Чіо-сан» Дж. Пуччіні та «Весілля Фігаро» В. А. Моцарта, які з успіхом пройшли на сцені столичного оперного театру. Ці постановки стали своєрідним поштовхом до урядового рішення про відкриття Оперної студії.

Щодо інших проблем, то вони дуже подібні до тих, які є нині в кожному оперному театрі нашої країни, зокрема проблеми фінансування, матеріально-технічного забезпечення, творчого розвитку художнього колективу й добору репертуару. Не менше хвилює й очевидна втрата зацікавленості суспільства класичним музичним мистецтвом загалом і оперним зокрема.

У вирішенні питань творчого розвитку художнього колективу Студії (а це переважно молодь, яка потребує якісного навчання для особистісного становлення й творчого зростання), то тут у нагоді стає досвід відомих діячів музично-театрального мистецтва, які присвятили своє життя вихованню фахівців для оперної сцени. Велику увагу підготовці співаків-акторів надавали у своїй практичній роботі і наукових працях

---

¹ Станішевський Ю. О. Обрії музичного театру: опера, балет, оперета на сучасній українській сцені. Київ: Муз. Україна, 1968. 201 с.

відомі режисери Оперної студії – О. С. Завіна, О. О. Колодуб, Ю. Я. Лішанський. Безперечно, яскравою постаттю в історії київської оперної школи є Олександр Савич Завіна, режисер Оперної студії, педагог. Він палко й віддано служив музично-театральному мистецтву, майже півстоліття викладав курс майстерності актора, певний час очолював кафедру оперної підготовки. Він здійснив такі постановки: опери – «Майська ніч» М. Римського-Корсакова (1949); «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського (1953; 1960), «Іспанська година» М. Равеля; «Повість про справжню людину» С. Прокоф'єва, «Молода гвардія» Ю. Мейтуса (1950-ті роки), «Травіата» Дж. Верді, «Сорочинський ярмарок» М. Мусоргського (1957); оперети – «Моя чарівна леді» Ф. Лоу, «Летюча миша» Й. Штрауса (кінець 1960-х років), «Любовний напій» Г. Доніцетті (1972)¹. Ю. Станішевський, характеризуючи професійну діяльність О. Завіни, справедливо наголошував: «Нащадок творчих принципів С. Каргальського, вдумливий режисер, О. Завіна наполегливо утверджував національні музично-театральні традиції, гармонійно поєднуючи виражальні засоби класичного українського театру з досягненням сучасного сценічного мистецтва»².

Згадуючи постановки О. Завіни воєнного періоду, Ю. Станішевський зазначає: «Слідом за поетичною “Наталкою Полтавкою” М. Лисенка, показаною ще в Алма-Аті, режисер О. Завіна здійснив барвисту постановку нової музичної комедії О. Рябова “Пошились у дурні” за М. Кропивницьким. Соковиті побутові деталі, виразно окреслені комедійні постаті персонажів, щедрий народний гумор приваблювали в цій кольористій музично-сценічній інтерпретації оригінального твору»³.

У роботі Оперної студії перед викладачами і студентами постають проблеми професійного характеру, передусім творчого. Вони полягають у всебічному розвитку співаків-акторів, здатних творчо вирішувати поставлені завдання. Адже вміння розкрити і втілити в життя музично-вокальний образ, запропонований композитором, – це те головне, чому мають навчити своїх вихованців досвідчені викладачі. О. Завіна зазначав: «Уміння поєднувати теорію із практикою, набуття навичок у роботі над роллю, найсуворіша самодисципліна, передусім потреба в повсякденній самостійній праці – ось ці якості майбутнього актора ми прагнемо виховувати в нашій оперній студії <...> Ми навчаємо студента у студії розкривати зміст дії, що закладений у музиці, виявляти основний сенс подій та конфліктів, знаходити внутрішні і зовнішні особливості персонажа в його музичній характеристиці»⁴. Далі режисер наголошує на тому, що «дія ж має визначатися не лише текстом, а й значною мірою партитурою»⁵.

Зусилля постановників Оперної студії спрямовані на виховання такого сучасного актора, який міг би досконало володіти основами професійної майстерності, а також знав і вмів застосовувати закони сценічної творчості у своїй практичній роботі. Адже сучасний оперний театр як ніколи вимагає від актора володіння багатоманітною сценічною технікою. Ірина Драч зазначає з цього приводу: «Сучасна традиція зорієнтована на виховання оперного співака, який однаково досконало володіє різними національними та

¹ Див. Антонюк В. Г. Завіна Олександр Савич // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 101: Зі спадщини майстрів. Кн. 2. 2013. С. 425–426.

² Станішевський Ю. О. Український радянський музичний театр (1917–1967): нариси історії. Київ: Наук. думка, 1970. С. 198.

³ Станішевський Ю. О. Барви української оперети. Київ: Муз. Україна, 1970. С. 70.

⁴ Завіна О. С. Деякі проблеми виховання співака-актора в оперній студії: рукопис. Київ. 1957 // Архів НМАУ ім. П. І. Чайковського.

⁵ Там само.

історичними стилями, моделями оперного вокалу. Випробуванням на універсальність є виступи студентів на сцені Оперної студії Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, на якій звучать українська та західноєвропейська оперна класика («Запорожець за Дунаєм», «Наталка-Полтавка», «Весілля Фігаро» В. А. Моцарта, «Травіата» Дж. Верді, «Джанні Скіккі» Дж. Пуччіні»), російські опери («Євгеній Онегін», «Царева наречена», «Іоланта»), твори, без яких важко уявити афішу будь-якого оперного театру. Тут закладається професійний фундамент майбутнього оперного співака, режисера, диригента. Студенти мають можливість підготуватися до подальшої сценічної роботи, набувають досвіду виступів у репертуарних оперних творах»¹.

Щодо виховання в Оперній студії співака-актора, то, на думку О. Завіни, воно «<...> має свою специфічну методику навчання, яка пов'язана з програмами і навчальними планами для вокального факультету, окремо для стаціонарного навчання, вечірнього та відділу музичної комедії. Робота в оперній студії – це завершальний етап оперної підготовки студентів вокального факультету. Результатом його мусить бути створення вокально-сценічного образу в оперній виставі»².

Сучасність у виконавській творчості співака-актора – це не лише нове осмислення образу, а й відсутність у його втіленні традиційних оперних штампів. Сучасність – це справжнє перевтілення і справжнє переживання на оперній сцені; це повноцінне розкриття музичної драми не лише вокальними, а й акторськими засобами; це висока вокальна культура і справжній сценічний професіоналізм.

«Як і в драматичному театрі, актор на оперній сцені перевтілюється в образ, тобто живе в світі «запропонованих обставин» твору, змістом життя свого героя. Це перевтілення здійснюється за допомогою уяви, що опирається на різні фізичні дії ролі, на її словесний текст, на всі елементи сценічної дії. Але головною «запропонованою обставиною» в опері для актора є музика. Розкриття і вживання в музику і визначає успіх перевтілення в образ» – ці слова О. Завіни³ характеризують його потребу і готовність передавати особистий досвід, професійні уміння і знання специфіки оперного мистецтва молодим поколінням своїх послідовників.

Однак і сьогодні неминучі суперечності між сценічною поведінкою актора і вимогами до його вокального виконання. Одні надають музиці виключного значення і не зважають на театральну природу оперного мистецтва. Інші прагнуть збагатити його усіма досягненнями сучасної драматичної сцени, не враховуючи музичної природи. Чи можливо здолати ці творчі суперечності? Вважаємо, що їх можна подолати завдяки майстерності співака-актора.

Справжній вокально-сценічний образ створюється тоді, коли співак-актор не поступається ні сценічною правдою заради музики, ні музикою заради сценічної правди, а органічно поєднує їх. Щодо співу, то це досягається його дієвістю, щодо сценічної гри – її музикальністю. Дієвість співу і музикальність сценічної поведінки – ось ті специфічні «канали», завдяки яким музика і драма в оперному спектаклі взаємопроникають, щоб злитись у єдиному образі.

Вагомого значення в діяльності Оперної студії набули міжнародні зв'язки, йдеться про спільні творчі проекти, здійснені спільно з провідними навчальними закладами

---

¹ Драч І. С. Травестія на сучасній оперній сцені: нове життя давнього прийому // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2009. № 3 (4). С. 23.

² Завіна О. С. Деякі проблеми виховання співака-актора в оперній студії: рукопис. Київ, 1957 // Архів НМАУ ім. П. І. Чайковського.

³ Там само.

Німеччини й Великобританії, які посилювали культурну співпрацю з цими країнами. Такі сміливі постановки дали змогу розширити і збагатити практичний досвід як студентів, так і педагогів-постановників Академії, які брали в них участь. Поставлені колективом студії опери «Дейдамія» Г. Генделя (1980, спільно з Лейпцизькою музичною школою імені Ф. Мендельсона-Бартольдї) та «Поворот гвинта» Б. Бріттена (2005, спільно з Гїлдхоллською академією музики і драми) стали знаковими подіями в музично-театральному житті країни, адже ці твори досі не ставились українськими оперними театрами і були прем'єрами в Україні. Можливість ознайомитися з творчими підходами та професійним рівнем європейських колег надавала новаторського імпульсу в роботі студійного колективу до подальшого професійного зростання. Такі проекти надавали можливість колективу Оперної студії обмінятися досвідом із зарубіжними мистецькими закладами, особливо щодо методів роботи зі студентами-початківцями. Обидві постановки викликали широкий резонанс і були високо оцінені серед фахівців оперного мистецтва. Відомо, що для сучасних українських оперних театрів вкрай важливою проблемою є нестача талановитих професійних режисерів, оскільки, оскільки від них значною мірою залежить подальше інтегрування українського оперного мистецтва в загальноєвропейський культурний простір.

Щодо загального стану української музичної культури, композитор О. Щетинський відзначав: «Наша музична інтеграція з Європою відбувається поки що на індивідуальному рівні – завдяки перемогам українських митців на авторитетних міжнародних конкурсах, під час закордонних гастролей наших колективів або через творчі контакти наших композиторів із провідними європейськими виконавцями. Держава, як правило, не має до цього жодного стосунку, навіть більше – виявляє повну байдужість до наших здобутків»¹.

Досліджуючи тенденції розвитку сучасного оперного театру, М. Р. Черкашина-Губаренко наголошує, що для процесу, який відбувається в сучасному західноєвропейському оперному мистецтві, характерне переважає «інтерпретаторського, тобто театрально-сценічного аспекту над новою оперною продукцією»². На такі підходи слід орієнтуватися і в українському оперному театрі. Вони мають велике значення у вирішенні постановочних проблем, у становленні й розвитку національних традицій. У постановці оперного твору важливим є саме режисерське бачення.

Нині фахівці звертають увагу на режисерську кризу в українському оперному мистецтві, яка виявляється в тому, що постановники вдаються лише до зовнішньої модернізації класичних оперних зразків, часом навіть переступаючи межі пристойності, та еkleктичності. Таким чином, «<...> найважливішим аспектом роботи режисера над виставою є його світоглядні й естетичні позиції, у практичному розумінні – концептуальність режисерської інтерпретації оперної партитури. Зрозуміло, що специфіка жанру вимагає режисерів, які професійно володіють методом музичного аналізу, режисерів-музикантів, так само, зрештою, як і диригентів, які точно відчують просторово-часові параметри вистави і мислять сценічними образами. Крім аналізу музичної тканини оперного твору (принципи вокального інтонування, взаємодія вокалу і оркестру, гармонія, метроритм, композиція й інше), режисерові необхідно виявити драматургічний метод композитора. Але, якщо музикознавець вивчає іманентні закономірності

¹ Щетинський О. С. Музика у зоні лиха: проблеми у сфері культури // Дзеркало тижня. 2008. 19–25 січня, № 2. С. 17.

² Черкашина-Губаренко М. Р. Деякі тенденції розвитку сучасного оперного театру // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2009. № 3 (4). С. 17–22.

партитури, режисер мусить наполегливо шукати сценічні еквіваленти закладеним у неї музично-драматургічним ідеям»¹.

Відомий педагог і режисер Оперної студії та Київського оперного театру Олександр Колодуб, який починав свою творчу кар'єру як оперний співак, у своїй педагогічній діяльності багато зусиль доклав до виховання молодих співаків-акторів, які згодом стали відомими українськими артистами. У своїх працях та режисерських експлікаціях він розкриває секрети своєї професійної діяльності. Його думки щодо відомих оперних творів та великий досвід їх втілення дає можливість, з одного боку, зрозуміти достоїнства та унікальність такої цікавої і багатогранної професії, як режисер оперного театру, а з іншого, – досягнути всю складність творчих завдань, які постають у процесі його практичної роботи. О. Колодуб писав: «Підхід до будь-якого твору мистецтва, як сучасного, так і минулого, з явними елементами прогресивності і життєвості людських ідеалів і почуттів цікавить не тільки мистецтвознавців, але й широкі кола нашого суспільства. Крім естетичної насолоди від правдивого розкриття того чи іншого твору театральними засобами, глядач ідейно й морально збагачується тією творчою й громадською думкою і переконливістю, якими він потім керується у своїй трудовій діяльності і своєму громадському і власному житті. Тому пошукам нових аспектів, переосмислення, чи нового прочитання нашої класики, які привели б до певного новаторства в розкритті й показу внутрішньої суті художнього зображення життя нашого народу, у правдивій і доступній широкому глядачу формі – це наш обов'язок»².

Спираючись на досвід роботи відомих оперних режисерів (Вальтера Фельзенштейна, Бориса Покровського, Георгія Ансімова, Лії Ротбаум), І. Мамчур у своїй статті з питань оперного мистецтва наголошує на тому, що в цьому мистецькому жанрі спостерігається відставання від завдань сучасності і, зокрема завдань театральної естетики. Так, режисер В. Фельзенштейн особливо важливим вважав здатність театральними засобами, правдоподібним музикуванням і співом викликати у глядача справжні людські почуття. Це, на його думку, і є головним завданням сучасного оперного театру, його справжнім гуманістичним призначенням.

Підсумовуючи, наголосимо, що режисери, втілюючи свої високі ідеї, мають великі можливості для вияву творчої ініціативи. Водночас найважливішим аспектом роботи оперного режисера над виставою має бути його світоглядна й естетична позиція, а у практичній площині – концептуальність інтерпретації оперної партитури.

Проблеми виховання музичних режисерів у вищому навчальному закладі є дуже актуальними для сучасної української культури. У їх вирішенні особливу роль відіграє Оперна студія, яка має у своєму арсеналі досить потужну матеріально-технічну базу (зручна глядацька зала, досить компактна сцена з оркестровою ямою, студійний симфонічний оркестр і хор, різноманітні цехи, здатні забезпечувати всім необхідним постановочний процес). Такі умови сприяють якісній підготовці студентів і дають можливість на ранніх етапах навчання виявити обдаровану молодь. Вихованню майбутніх музичних режисерів в Академії надають особливого значення, адже з часом ця творча молодь прийде на зміну визнаним майстрам в оперних театрах.

В. Рожок наголошує на необхідності поєднувати традиції режисури, оперно-симфонічного диригування, вокального мистецтва і хорового диригування, адже таке поєднання є запорукою комплексного підходу до виховання оперних режисерів. Мо-

---

¹ Мамчур І. А. Нотатки про літературу з питань оперного мистецтва URL: <http://ukr.sovfarfor.com/teatr-kno/415-notatky-literaturu-pytan-opernogo-mystectva.html> (дата звернення: 10.09.2014).

² Колодуб О. О. Народність опери «Наталка-Полтавка» і сучасні погляди на її сценічне втілення: рукопис // Архів НМАУ ім. П. І. Чайковського.

лоді режисери формують сучасний репертуар, вдаються до творчо експериментування. Для них важливим є професійне розуміння логіки сучасних стильових і жанрових пошуків, знання досягнень національних оперних шкіл, театральних систем, характерних для світового оперного театру. Виховання музично-театрального режисера має відбуватися на оперному репертуарі, який є доступним для студента-режисера на різних етапах його підготовки. Важливо, щоб твори були різними і за жанрами, і за стилями, стислими за формою. Режисер Оперної студії має максимально зосередити зусилля колективу, зважаючи на обмеженість часу для репетиційної роботи, на відміну від роботи у великому театральному колективі. Молодий режисер, не обтяжений кон'юктурою і традиціями великої оперної сцени, вільний у своєму творчому експериментуванні, у доборі сучасного, модерного, не зазнає диктату традиційного оперного репертуару¹. Саме тому молоді оперні режисери зорієнтовані на сучасне прочитання класичних творів оперного мистецтва. Оперний театр прагне резонувати із сьогоденням, бути в діалозі із сучасністю.

І. Драч наголошує: «Опера сьогодні здатна протистояти масовій культурі, навіть якщо відверто використовує її кліше. І від діяльності оперних студій залежить, наскільки надійним це протистояння буде у майбутньому»². На цих питаннях зосереджує свою роботу Оперна студія Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, орієнтуючись, насамперед, на підвищення якості підготовки фахівців для оперної сцени, які б відповідали сучасним вимогам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк В. Г. Завіна Олександр Савич // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 101: Зі спадщини майстрів. Кн. 2. Київ, 2013. С. 425–426.
2. Драч І. С. Травестія на сучасній оперній сцені: нове життя давнього прийому // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2009. № 3 (4). С. 23–29.
3. Завіна О. С. Деякі проблеми виховання співака-актора в оперній студії: рукопис. Київ, 1957 // Архів НМАУ ім. П. І. Чайковського. 10 арк.
4. Завіна А. С. 40 лет Оперной студии Киевской консерватории: рукопись. Киев. 1980 г. // Архив НМАУ им. П. И. Чайковского. 16 л.
5. Колодуб О. О. Народність опери «Наталка-Полтавка» і сучасні погляди на її сценічне втілення (нарис): рукопис. Київ, 1962 // Архів НМАУ ім. П. І. Чайковського. 43 арк.
6. Мамчур І. А. Нотатки про літературу з питань оперного мистецтва URL: <http://ukr.sovfarfor.com/teatr-kno/415-notatky-literaturu-pytan-opernogo-mystectva.html> (дата звернення: 10.09.2014).
7. Рожок В. І. Виконавська традиція і творчий експеримент у вихованні музичних режисерів (з досвіду Оперної студії НМАУ ім. П. І. Чайковського) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2010. № 2 (7). С. 3–10.
8. Станішевський Ю. О. Барви української оперети. Київ: Муз. Україна, 1970. 139 с.
9. Станішевський Ю. О. Обрії музичного театру: опера, балет, оперета на сучасній українській сцені. Київ: Муз. Україна, 1968. 201 с.

¹ Див.: Рожок В. І. Виконавська традиція і творчий експеримент у вихованні музичних режисерів (з досвіду Оперної студії НМАУ ім. П. І. Чайковського) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2010. № 2 (7). С. 3–10.

² Драч І. С. Травестія на сучасній оперній сцені: нове життя давнього прийому // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2009. № 3 (4). С. 23–29.

10. Станішевський Ю. О. Український радянський музичний театр (1917–1967): нариси історії. Київ: Наук. думка, 1970. С. 198.

11. Черкашина-Губаренко М. Р. Деякі тенденції розвитку сучасного оперного театру // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. Київ, 2009 – № 3 (4). С. 17–22.

12. Щетинський О. С. Музика у зоні лиха: проблеми у сфері культури // Дзеркало тижня. 2008. 19–25 січня, № 2. С. 17.

Походзей П. И. Оперное искусство и проблемы воспитания специалистов для оперного театра в Оперной студии НМАУ им. П. И. Чайковского. Рассмотрены состояние украинского оперного искусства в современных условиях, взаимосвязь перспектив развития жанра и эффективной подготовки специалистов для оперной сцены (актеров-певцов, оперных режиссеров) в Оперной студии Национальной музыкальной академии Украины имени П. И. Чайковского. Отмечена необходимость обновления театральных форм и художественно-выразительных средств, ориентации на лучшие образцы украинской классической оперы в обновлении оперных традиций, формирующих мотивацию к развитию современного музыкального театра. На примере работы Оперной студии актуализированы проблемы, связанные с подготовкой специалистов. Молодые режиссеры формируют современный репертуар, прибегают к творчески экспериментированию. Для них важно профессиональное понимание логики современных стилевых и жанровых поисков, знание достижений национальных оперных школ, театральных систем, характерных для мирового оперного театра. Творческая молодежь не обременена конъюнктурой и традициями большой оперной сцены, свободная в своем творческом экспериментировании, в отборе для постановки современных, современных приемов и средств, не знает диктата традиционного оперного репертуара. Именно поэтому молодые оперные режиссеры ориентированы на современное прочтение классических произведений оперного искусства. Оперный театр стремится резонировать с настоящим, быть в диалоге с современностью.

Ключевые слова: музыкально-театральное искусство, певец актер, оперный режиссер, Оперная студия НМАУ им. П. И. Чайковского.

Pokhodzei P. I. Opera and Issues in Educating New Opera Personnel at the Opera Studio of the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music. The article considers the most pressing issues of Ukraine's opera art in the modern conditions, the link between the development of the genre and the effectiveness of training opera actors, singers and opera directors on example of the Opera Studio of the Ukrainian Tchaikovsky National Academy of Music. The article puts special emphasis on the characteristic features of modern Ukrainian opera, one of the most important of which is a constant search for ways to upgrade theatrical forms and artistic and expressive means. The author puts focus on the best examples of Ukrainian classic opera, striving for creative development, enrichment and renewal of opera traditions, forms motivated by prospects of the harmonious development of opera. On the example of the Opera Studio, the article deals with the problems associated with the preparation of the opera house experts, and above all – singers-actors, and includes examples from history of the activities of outstanding educators and performers, such as Y. Stanishevsky, A. Zavina, A. Kolodub, M. Cherkashyna-Hubarenko, I. Drach, V. Rozhok. It also points to possible ways of overcoming problems of educating professionals. Practice proves that the training of opera performers and directors should focus on diversifying their development.

Keywords: music and theatre art, singer-actor, opera director, the Opera Studio of the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music.